

NAPREJ

— Glasilo jugoslovanske socialno demokratične stranke —

Izhaja razen nedelj in praznikov vsak dan opoldne.

Uredništvo in upravnništvo v Ljubljani, Frančiškanska ulica šte. 6, I. nadst. Učiteljska tiskarna.

Naročnina po pošti z dostavljanjem na dom za celo leto K 36.—, za pol leta K 18.—, za četrt leta K 9.—, za mesec K 3.—. Za Nemčijo celo leto K 40.—, za ostalo tujino in Ameriko K 48.—.

Inserati: Enostopna petit vrstica 30 v; pogojem prostor 50 v; razglasi in poslano vrstica po 60 v; večkratni objavi po dogovoru primeren popust.

Reklamacije za list so poštne proste.

Posamezna številka 14 vinarjev.

Kaj pa mi?

16. t. m. bomo imeli torej prvo sejo takozvanega državnega zbora. In vse kaže, da se ne bodo topot iz nas norčevali. Predsedniki parlamentarnih klubov obiskujejo ministrskega predsednika in zbornični predsednik dr. Gross je tudi povabil klubove predstojnike na sejo, ki naj določi zbornični delovni program. Da se posvetujejo o položaju tudi parlamentarni klubi, da določajo svoje stališče napram vladi in, da se objavlja vesti, ki odgovarjajo ali ne klubovim sklepom, je pač stara navada, ki tvori od nekdanj predigro zborničnemu zasedanju. Topot so imele stranke pač dovolj časa na razpolago in ne bo jim težko precizirati svojega stališča napram vladi. Vsaj izgleda, da so si vse stranke, izvzemši Poljakov, na jasnem, kaj da jim je pričeti. Kljub temu bi bilo predrzno prorokovati. Pri nas je namreč mogoče vse, kar je drugod absolutno nemogoče. Drugod se morajo vlade prilagoditi večini. Pri nas pa obračajo stranke prapor po vetru. In kdove kolikokrat se bo še zgodilo, da bodo posamezne stranke votirale upravna sredstva vladi, do katere goje globoko nezaupanje. Čudne so naše razmere. Čudne v vseh ozirih. Ali ne bi bilo nenaravno in nelogično, ako bi se ravnale vse stranke po zdravi pameti in izvajale logične posledice svojega prepričanja? Bi bilo zares nenaravno in bi dišalo po tujini. Zato bo ostalo vse rajše pri starem.

Za to zasedanje, kakor sploh za vso bodočnost, ki nas čaka, se pripravljajo najbolj narodne stranke vseh narodov v Avstriji. Narodni problemi, ki so izkopali grob že marsikateri vladi, delajo preglavice tudi Seidlerju in jasno je, da ima mož premalo poguma in, morda celo premalo znanja, da bi posegel v te probleme z energično roko resnega državnika, ki mu je na srcu pametna rešitev teh vprašanj. Enako je tudi jasno, da ne bodo mogle hoditi vlade dolgo po starim, shojeni poti. Narodi se ne bodo puščali dolgo izigravati eden proti drugemu in si bo morala poiskati modrost naših statistov nove poti, ako bo hotela voziti naprej naš državni voz. Ali, ako so se izkazale vse dosedanje avstrijske vlade nesposobne za to, da bi rešile pametno naše narodne probleme, so se izkazale enako nesposobne tudi vse avstrijske nacionalne stranke. In še socialni demokrat se težko oprostí občutka, ki mu narekuje, da ne bodo rešile meščanske stranke narodnega vprašanja niti topot. Pa zato ne, ker nimajo narodni programi posameznih nacionalističnih strank ničesar skupnega, ki bi jih vezalo, ničesar, kar naj bi omogočalo, ako že ne rešitve v socialističnem smislu, pa vsaj v okviru onih idej, ki jim je podlaga sedanja meščansko-

kapitalistična ideologija. Pa čujemo tudi iz ust nacionalcev, govore o samoodločbi narodov. A kako si predstavljajo to samoodločbo nacionalci, je nekoliko težko uganiti. Ako bi imele nacionalistične stranke jasne pojme o samoodločbi narodov in bi gojile tudi ljubezen do tega demokratičnega postulata, ne bi moralo biti težko poiskati pot, na kateri bi se našle nacionalne stranke vseh narodov v svrhu rešitve narodnega problema. Te vezi pa ni mogoče dobiti, kjer je ni. Zato bo poteklo še precej časa, preden se bodo prepričale nemške nacionalistične stranke, da so na krivi poti in preden se bo prepričala tudi vlada sama, da ne bo imela miru v hiši toliko časa, dokler se ne bo potrudila dati narodom to, kar je od narodov.

Imeli bomo torej parlament. Nihče ne ve za koliko časa. A vsak ve, da bodo spori povzročeni vsled narodnih problemov, onemogočili vsako resno socialno delo. In vendar nimamo le narodnih problemov in so vendar tudi druga vprašanja enako važna za delavstvo in ljudstvo sploh kakor narodna. Kaj ne bi bilo mogoče, da bi ona važna socialna vprašanja in nujna potreba po skorajšnji rešitvi narodnih vprašanj združila v zopetno možno parlamentarno organizacijo zastopnike vseh socialno-demokratičnih strank? Pripravljajo se za zasedanje in za bodočnost vse nesocialistične stranke. Naj se pripravijo tudi socialistične, naj obnove svojo internacionalo, da jih ne bodo našli bodoči dogodki nepripravljene in da bodo zamogli vršiti v državnem zboru svojo polno dolžnost napram revnemu ljudstvu, ki noče imeti parlamenta le tedaj kadar ga vlada potrebuje, marveč tudi kadar ga potrebujejo in zahtevajo vitalni interesi prebivalstva.

Opomin in svarilo.

Poslanec Scheidemann je v svojem velikem govoru v nemškem državnem zboru izrekel opomin in svarilo. Vodilni državnik naj bi se tembolj ozirali nanj, ker je prišla iz ust politika, kateremu gotovo nihče ne bo odrekal dobre volje, podžgati ljudstvo k vztrajanju. »V masah vlada kar najbolj naraščajoče ogorčenje. To ne velja samo le za proletarce, temveč tudi za uradništvo in srednji stan. Ljudstvo je dovolj sito podpihivalcev razpoloženja. Vojna se mora končati kolikor mogoče hitro. Časten konec z vojno, toda konec!« Govornik je priporočal »ofenzivo resnice«. Povedati se mora jasno in odkrito, da se svetovni mir z vojaškimi uspehi ne da doseči nikdar in nikoli. Gospodje, katerim je zaupano vodstvo vojne, naj odlože roko od politike, katere ne razumejo. V svojem odgovoru je bil podkancler zelo slabe volje. Veli-

kodušno je pritrđil, da vrhovno armadno vodstvo ni vzvišeno glede vsake kritike. Toda pozabiti se ne sme, da sta ono in armada pod njegovim vodstvom storila zelo veliko za Nemčijo in bili bi zelo nehvaležni, ako bi o njegovem bistvu in o njegovih uspehih govorili tako, kakor je govoril Scheidemann.

Takšna nežna občutljivost se kaže najbolje, kako zelo je nemška državna vlada pod vplivom armadnega vodstva in kako besedo ima tudi v političnih zadevah. Nikomur ne pride namreč na misel, da bi podcenjeval vojaške uspehe nemških vojskovodij, najmanj seveda pa poslanec Scheidemann, ki se prišteva morda k njihovim najzvestejšim oboževateljem. Pozabiti pa ne smemo glede tega, da so se dosegli ti uspehi, ne oziraje se na neposredno sodelovanje vojskujočih se čet, vendarle, ker je skupno prebivalstvo prinašalo neznanske žrtve. Armadno vodstvo ne more vedeti, ali bo prebivalstvo še naprej doprineslo takšne žrtve. Tu imajo odločiti oni odgovorni činitelji v državi, katerim je zaupan blagor skupnosti. In ako armadno vodstvo preveč vpliva na te činitelje, tedaj se lahko pripeti, da nastopi položaj, ki bi dal malo prednosti vsem pridobitvam, ki jih je doseglo armadno vodstvo.

Scheidemann je s svojim opominom in svarilom očitno hotel pokazati, da utegne tak položaj v kratkem nastopiti. Pri tem pa ni samo merodajno »zelo naraščajoče ogorčenje mas«. Morda se trenutno razpoloženje širokih mas s primernimi odredbami mimogrede še zboljša. Državniki pa se ne smejo zadovoljiti s takimi trenutnimi uspehi. Misli morajo tudi na bodočnost in ta je temnejša z vsakim dnevom, s katerim vojna dlje traja.

To ne velja pa samo za Nemčijo, temveč tudi za vse vojskujoče se države. Že pogled na njihovo stanje dolgov samo bi moglo zadostovati, da se stori vse in hitro konča vojna. Vzemimo n. pr. do vojne zato bogato državo, Anglijo. Angleški državni dolg je znašal v začetku vojne okrog 710 milijonov funtov in je do 1. junija 1918 narastel na 6282 milijonov funtov ali 1256 milijard mark. Pri tem je Anglija mislila tekem vojne bolj nego vsaka druga država, da pokrije kolikor možno največji del svojih stroškov. Skupni vojni troški angleški so znašali do 1. junija 7460 milijonov funtov ali okrog 150 milijard funtov. Davki so prinesli v tem času 1889 milijonov funtov ali 37,78 milijard mark. Vojni troški Nemčije ne zaostajajo mnogo za angleškimi. Nemška vlada zahteva sedaj pooblastilo za nadaljnji kredit 15 milijard mark. Potem bo znašal skupni vojni dolg 139 milijard. Vojna posojila so dala 88 milijard. Naj navedemo majhen primer: Pred tridesetimi leti je znašal skupni dolg Evrope, Zedinjenih dr-

LISTEK.

Upornik.

Ruska zgodovinska črtica.

III.

Vest o sovražniku ni bila pretirana. Pugačev je razpel šotore pred vrati Moskve. Njegove zmage so ga ohrabrile, da ni bil več tako plašljiv, kakor v začetku. Opiljan se je svojih zmag in vdal razuzdanemu življenju. S tem je izgubil ugled pri vojaki. Da sta mu ostala Tugarev in Zofija še zvesta, se to ni zgodilo zavoljo prijateljstva, posebno od strani Tugareva ne, ker je Pugačev zavrgel svojo zakonsko ženo Zofijo in se zavezal z drugo.

Vznemirjen zaradi temne bodočnosti se je udal pilančevanju. Tedaj, ko bi lahko žel sad svoje sleparije, da bi se poizkusil v odločilnem boju, se je raje oprijel zviatač.

Podkupil je častnika caričine telesne straže, da ga pusti se približati Katarini in jo umoriti. Z dogovorjenim znamenjem je hotel dati svojim prijateljem na znanje, da se mu je umor posrečil.

Bilo je zvečer, ko je Tugarev pred šotori, ki so bili razprostrti okolo Moskve, nemirno hodil gorindol. Strašen srd, katerega je le siloma zadrževal, mu je žarel z oči.

Njegova hčerka Sofija, ki je sedela nekoliko oddaljena od očeta, ga je skrbno in strahoma opazovala. Vedno večji strah jo je obhajal, in končno je padla jokaje pred očeta.

— Oče, vzklikne proseče, odpusti mi... ne umori Emiliana!

— Zakaj bi ga umoril, dete? reče kozak z nenavadnim glasom. Zakaj bi ga umoril? Ali nisem njegov prijatelj, njegov pomočnik?...

V tem hipu stopi iz šotora Pugačev, rdeč od vina, na strani neke ženske.

— Pugačev, čas je! zakliče kozak s povešenimi očmi, da bi prikril svojo jezo. Obleka, da se preoblečeš v telesnega stražnika, je pripravljena. Bodi previden in ti si car!

— Tako, pojdi in me obleci! zapove Pugačev.

Negotovo pogleda na poslopja Moskve in dene nase obleko telesnega stražnika, objame še enkrat ničvredno ženo in odide.

— Prokletstvo in pogubljenje! zagodrnja kozak, preteč za njim.

IV.

V veži palače, tik pri vratih sobe, v kateri je stanovala Katarina, je stal vojak telesne straže. Bled kakor smrt in nepremično kot kip je čakal nestržno, da potihne hrup in nastane mir. Ta vojak je Pugačev. Kakor blisk so mu švigale misli po glavi. Vest se mu je zbužala z vso silo, slikala mu je strašne posledice, če mu izpodleti. Nekaj mu je klicalo: »Pugačev, vrni se, še je čas!« Pred njim so vstajale vse grozovitosti, ki jih je počenjal, ter kakor pošasti režale vanj po prazni, tihi dvorani. Bled, kakor stena je stal nepremično, mrzel znoj mu je stopil na čelo. Siloma strše z glavo in zamrmra: »Prepozno! Nazaj ne morem več, torej naprej na prestol!« In odprl

je duri tiho in jih zaklenil. Katarini se je približal tako rahlo, da ga je komaj slišala.

Carica se ustraši. Temna slutnja jo obdaja, ko opazuje mirno stoječo postavo, ki je tako podobna njenemu umrlemu soprogu. Spočetka je mislila, da ima pred seboj prikazen pokojnika, a kmalu se zave. Takoj spozna samoznanje in se obrne na stran, kjer je ležal samokres. Ali Pugačev ji zastavi pot.

— Katarina! zašepete rahlo, ali me poznate?

— Da, poznam te in vem, da si upornik in golju!

Jezno so žarele kozaku oči, da je Katarina nehote zdrgetala po vsem telesu. Ljubila je življenje, bila je še mlada, lepa, bila je gospodarica; mogočna, njej se je klanjalo vse. Ali le za hip jo je navdajal strah in v trenutku je bila pripravljena za brambo. Zatajivši svoj ponos, prične nežno in proseče:

— Ne morete mi utajiti; vi niste Peter III. Ali vi ste carju tisočkrat bolj podobni, kakor je bil on. Vaš pogum in razum mi podaja to, česar ne more dati niti škrlat.

Med tem sladkanjem se je pomikala vedno bližje, neopazeno in počasi prostoru, kjer je ležal samokres.

— Radujem se, nadaljuje, da vas poznam. Utrujena sem že od vladarske skrbi, kakor ste se morebiti tudi vi že naveličali vojevanja in morije. Združite vašo usodo z mojo! Pridite in deliva si prestol! Bodite moj! Na rokah nosim namreč tega, kogar ljubim. Pugačev, ne zametujte moje ljubezni!

Ko je poslušal Pugačev te sladke besede, je bil, kakor bi ga prevzele. Zadnji dnevi njegovega razuzdanega življenja so vplivali nanj tako, da je izgubil svoj značaj treznosti, katerega je imel prej.

žav, južnih držav ameriških, Kanade, Avstralije, Indije, Japonske, Egipta in južne Afrike šest milijard funtov ali 120 milijard mark. Nemški vojni dolg je tedaj večji kakor pred tridesetimi leti skupni dolg na celem svetu.

To neznansko zadolženje ne bodo prenašale stoletja le posamezne države, temveč skupno človeštvo. Nihče ne ve, kako in s kakšnimi sredstvi se bo pokrila ta dolg, ki povzroča velike skrbi bistrogledim upnikom kakor tudi dolžnikom. Francozi n. pr. imajo terjati v Rusiji nič manj kakor 30.5 milijard frankov. Vsak trezno misleč človek bo pritrđil, kako prav je imel Scheidemann, ko je vzkliknil: Vojna se mora kolikor mogoče hitro končati. Časten konec z vojno, toda konec!

Socialno in intelektualno prebujenje ruskega naroda.

Rusija je pripravila človeštvu razočaranja in presenečenja, ki jih je smatralo se pred kratkim za nemogoča in utopična. Še pred nekaj leti je veljala Rusija za eno najbolj zastalnih in neizobraženih dežel. Danes pa ni dvoma, da triumfirajo v Rusiji v narodnem in mednarodnem življenju narodov novi principi, ki so bili, dokler so pripadali le še teoriji, tako pobijani in zavračani. Teh novih idej pa si niso prisvojili le izobraženci, prešle so tudi v mase same, v duše delavcev in kmetov ruskega naroda, saj študira danes vsakdo na Ruskem socialne, ekonomske in politične probleme. Človekoljubne, socialne sanje velikih mislecev zapadnih narodov se realizirajo v Rusiji s pomočjo močne in krepke preobrazovalne akcije, izvirajoče iz ljudske zavesti ruskega naroda. Iz obširnih, prostranih delov Rusije veje duh idealizma in altruizma brez primere v zgodovini.

Zapadni narodi ruskega položaja ne razumejo: ne vidijo tam drugega kot anarhijo, in ne opazijo ustvarjajočega duha, ki bo utrdil tam nov družabni red. Na razvalinah carizma, ki ga je uničila ljudska jeza in socialni razvoj, postavljajo maksimalisti novo državo. Tam od vzhoda se približuje polagoma doba boljše in enakopravnejše socialne organizacije. Inozemsko (nerusko) meščansko časopisje je ob pogledu na velikansko, ustvarjajoče delo ruskih revolucionarjev, nemo kot riba; seveda piše pri tem o ruski anarhiji in jo slika z najbolj pisanimi barvami. Caristična organizacija je popolnoma odstranjena, avtokracija izruvana iz javnega življenja do zadnjih korenin. Državljanska uprava je zgrajena na avtonomni podlagi, oblasti je izvolilo ljudstvo samo, in mesto centralizacije so uvedli decentralizacijo. Tudi sodišča so preobrazili in reorganizirali. Carizem se je upiral z vsemi silami vsakršni reformi demokratičnega značaja. Rusija je zdaj resničen socialen organizem, sestavljen iz nešteti avtonomnih delov: »sovjetov, komitatov in komisarijatov«, izvoljenih po večini v mestih, vaseh, vojašnicah, tovarnah in šolah po splošni, enaki, direktni in tajni volilni pravici. Danes se nahaja v Rusiji več kakor 900 vojaških in delavskih sovjetov, ki so močni dovolj, da bodo zlomili odporno silo meščanskih razredov. Dalje je na Ruskem nekaj tisoč sovjetov kmečkih poslancev, cela vrsta agrarskih komitatov, ki izdelujejo načrte za novo agrarno reformo, katera bo tvorila novo dobo v zgodovini. Tudi po tovarnah delajo socialisti načrte za reforme, sicer ne tako radikalne, kakor v agrarskem vprašanju, vendar čisto v socialističnem duhu. Po celi Rusiji so sedaj opremljene tovarne s šolami, bolnicami in higienski napravami; uveden je osemurni, oziroma šesturni delavnik; zadnji nikakor ni redek. Zadrženo gibanje na Ruskem neprestano napreduje: v devetih mesecih revolucije je bilo ustanovljenih 15 do 20.000 novih združnih organizacij, tako da znaša zdaj njih število do 60.000 z več milijoni članov.

— Katarina, zakliče ves omamljen, vi imate moč, človeka pridobiti zase. In tej moči se ne morem upirati. Jaz nisem Peter III., ampak le ubog kozak, rojen v stepah. Moje pustolovsko življenje bom pustil, ker misel, deliti z vami krono, me osrečuje, kar bi se mi morebiti s silo nikoli ne posrečilo. Služiti vam hočem, kakor suženj, častil vas bom kot —

Med tem, ko je govoril, se je izpremenil caričin obraz, ne da bi on opazil. Naenkrat, prej, kakor je se utegnil izpregovoriti zadnji stavek, skoči k samokresu in mu ga nastavi na prsi:

— Na kolena torej, suženj! zavpije. Na kolena pred tvojo gospodarico in carico.

Divje se zaiskrijo kozaku oči.

— Ničvrednica! vikne in gola sablja se mu zasveti v roki. Ali samokres, stavljen na prsi, in pogled na mirno in odločno stoječo postavo carice ga splaši, da stopi nazaj.

— Ti si pač sposobna za igralko, nadaljuje in se bliža počasi vratom. — Ali ne sproži! Znabit ne zadeneš prav in potem lahko noč vse tvoje zabave z menoj! Moja sablja te ne zgrozi!

Ko doseže duri, jih odpre, ne da bi se carica premaknila.

— Pugačev te pozdravlja, Katarina... varuj se, ker on se povrne kot Peter III.

— Na svidenje, Pugačev! odgovori mirno carica.

(Konec prih.)

Izredno živalnost je opaziti in zaznamovati tudi na izobraževalnem polju. Ruski narod študira s posebno vnetostjo in pridnostjo, žejen znanosti in kulture. Komisarijat za ljudsko prosveto je sklenil, otvoriti v vaseh čimprej 5000 novih šol za odrasle. Konfesionalne, verske šole, ki so bile vsled svojega tendenčnega značaja zavetišče reakcije in duševne revščine so bile odvzete vplivu ruske duhovščine in podrejene komisarijatu za javno prosveto. V večjih mestih in važnejših krajih, da celo v trgih so ustanovili številne učilne kurze in ljudska vsenčilišča, ki jih obiskuje in poseča ogromno število slušateljev in slušateljic. Vojna je izvanredno pospešila razširjanje in izdajanje knjig in časopisov. Tudi ženske se aktivno udeležujejo gibanja na izobraževalnem polju.

Do leta 1911. je bilo na Ruskem 61 odstotkov analfabetov — od 100 ljudi jih 61 ni znalo ne pisati ne brati — danes jih je le še 40 odstotkov. Ljudje poželjivo segajo po knjigah in brošurah. Socialistična revolucionarna stranka je razdelila v prvih treh mesecih revolucije štiri milijone socialističnih brošur.

Ruski narod je porušil jez, ki ga je stavil carizem nasproti njegovim željam in hrepenenju in izobrazba se razliva silno neustrašeno na vse strani.

Te podatke posnemamo po nekem članku, ki ga je priobčil v Curihu najpopularnejši ruski pisatelj Nikolaj Rubakin, čigar dela so, kakor Tolstojeva, razširjena po vsej Rusiji.

Politični pregled.

— **Pred zasedanjem državnega zbora.** V poslanski zbornici se vrši danes konferenca načelnikov strank. Vlada bi rada, da bi prišla predloga o proračunskem provizoriju kot prva točka na dnevni red zbornice. V to bi morali dovoliti vsi načelniki strank, ali pa bi morala zbornica sama z dvetretjinsko večino to skleniti. Oboje je nedosegljivo. Vlada z veliko skrbjo išče izhoda iz te zagate.

— **Avstro-ogrsko prehranjevalno vprašanje.** Glasom poročila korespondenčnega urada so se vršile zadnje dni v Budimpešti skupne konference glede ureditve aktualnih prehranjevalnih vprašanj. Zatrjuje se, da se je dosegel popoln sporazum.

— **Vsenemci v Avstriji.** Ker se vsenemški stranki ni posrečilo, nakupiti kak večji dunajski list za svojo propagando, so se vsenemški interesi odločili za to, da ustanove novo časnikarsko podjetje. Novi list se bo imenoval »Wiener Mittag«, ki začne izhajati 20. julija. Potrebni papir dobi novo podjetje iz Nemčije. Tudi uredniško osobje pride deloma iz Rajha.

— **Položaj nemštva v Trstu.** V soboto je prišel cesarski namestnik baron Fries-Skene v poslansko zbornico, kjer je dolgo konferiral s predsednikom zveze nemško-nacionalnih strank, dr. Waldnerjem. Pozneje je prišel k posvetu še baron Pantz. Zatrjuje se, da je posvetovanje veljalo le položaju tržaškega nemštva.

— **Izpemembe v avstro-ogrskih poveljstvih.** Iz Pariza in Rima izvirajoče vesti glede izpemb v višjih poveljstvih avstro-ogrsk armade se na prstojnih mestih označujejo kot popolnoma neutemeljene. — Brzojavno se z Dunaja poroča, da bo general Auffenberg zopet aktiviran.

— **Posledica aneksijskega miru.** Atentat, čegar žrtev je postal nemški poslanik v Moskvi, je mahoma razsvetlil skrajno neugodno razpoloženje, ki je nastalo v Rusiji vsled aneksijskega miru, katerega je izsilila Nemčija z železno pestjo. To razpoloženje, ki je zavladalo v širokih plasteh ruskega prebivalstva, je znala ententa spretno uporabiti v svoje namene, da strmoglavilo vlado delavcev in kmetov ter ustanovi vlado meščanov. Načrt atentata na nemškega poslanika se je porodil v levčarskih vrstah socialnih revolucionarjev. Socialni revolucionarji niso socialno demokratična stranka: to je stranka kmetov, naslednica ruskih revolucionarjev iz sedemdesetih let, ki so sprejeli v svoj program razdelitev veleposestniških zemljišč. Bojno sredstvo te stranke za časa carizma je bil atentat. Tem socialnim revolucionarjem najbližji so takozvani trudoviki, katerih voditelj je bil Kerjenski. Socialni revolucionarji so se svojedobno izjavili proti prelomu z entento in proti demobilizaciji. Sklep miru v Brestu-Litovskem je povzročil, da se je ta stranka približala meščanskim slojem za boj proti vladi delavcev in za odstranitev brest-litovske pogodbe. Mir z Rusijo bi imel trdnjšo podlago, če bi se bil sklenil na podlagi sporazuma, kakor sta to vedno zahtevala Trocki in Ljenin.

— **Rusija in Nemčija.** Ruski poslanik v Berlinu Jofie, je v imenu svoje vlade izrazil nemškemu vnanjemu uradu v lastnoročnem pismu obžalovanje in ogorčenost zaradi umora poslanika grofa Mirbacha. Izjava ruskega poslanstva naglašja, da gre v tem slučaju za terorističen akt, kakor so se dogajali v vseh državah in v vseh časih. Stranka boljševikov tudi v najhujši dobi carizma ni bila za individualni terorizem ter se je vedno branila takih bojnih sredstev. Sedanja ruska vlada bo pričela energičen boj proti takemu terorju v Rusiji. Ruski poslanik izraža svoje prepričanje, da ta obžalovanja vredni slučaj ne bo vplival na rusko-nemške odnose. Po skoraj štiriletni vojni odnošaji med obema državama ne

morejo brez pomena mahoma zadobiti prijateljski značaj, zlasti ne z ozirom na atmosfero, ki se ustvarja z neprestanimi agresivnimi čini. Skoraj neizogibno je, da se pojavljajo dogodki, ki motijo odnose. A upati je, da v bližnji bodočnosti nastane ugodnejše razpoloženje.

— **Nemški državni zbor se v kratkem odgodi.** Glasom berlinskih poročil bodo z ozirom na kritični položaj v nemškem parlamentu razprave čim najhitreje končane in državni zbor se bo odgodi najbrže do 15. novembra. Nemški vojni dolg znaša 139 milijard mark, od katerih je 88 milijard najetih z vojnimi posojili. Ta vojni dolg je večji, nego so bili pred dvajsetimi leti dolgovi vseh evropskih držav skupaj.

— **Finska in ententa.** Glasom poročil iz Helsingforsa so baje ententni poslaniki v Rusiji izjavili, da bodo smatrali najmanjšo pomoč Nemčije na Finskem kot kršenje nevtralnosti ter izvajali vse konsekvence. Poslaniki se nameravajo preseliti v Arhangelsk. Sklep finskega senata, da se zopet vpokličejo že odpuščeni letniki, je baje v zvezi z nemirnim položajem na severnem Finskem.

— **Vojni cilji entente.** Kakor poroča Wolffov urad, je vojni svet v Versaillesu baje pritrđil, da se vojni cilji in mirovni pogoji entente objavijo in da pridejo na razgovor pred parlament.

— **Angleško posredovanje v Rusiji.** Londonske »Daily News« poročajo, da je angleška vlada definitivno sklenila posredovati v Rusiji. Liberalno glasilo svari pred kakim nesrečnim korakom.

— **Španska vojaška reforma.** Iz Madrida se javlja radiotelegrafičnim putem: Španski senat je končno odobril vojaško reformo, katero je kraj takoj sankcioniral. V poteku parlamentarne razprave so se na vladni predlogi izvršile le nebitvene izpremembe.

— **Anglija po vojni.** V londonski trgovski zbornici se je ministrski predsednik Hughes iz Avstralije v svojem govoru zavzemal za tesnejšo sklopitev angleške svetovne države po vojni in za posebno organizirano varstveno politiko napram Nemčiji. Hughes je naglašal, da je gospodarski položaj Nemčije letos mnogo boljši, kakor takrat, ko je Rusija izstopila iz entente. Za precvit velike industrialne države, kakoršna je Anglija, je neobhodno potrebna angleška kontrola, trg za surovine in morskata pot. Anglija se, žal, ni pripravila za veliko vojno. Ker obstoja nevarnost, da bo ponovila svojo napako s tem, da se ne pripravlja na mir. Anglija nima gospodarskega programa, kakoršnega ima Nemčija. Angleška pomorska obramba je bila vedno splošna in le odločni pomorski politiki se ima Anglija zahvaliti za svojo svobodo. V svojih nadaljnjih izvajanjih je svari Hughes angleški narod pred onimi državniki, ki nastopajo v svoji fanatični veri v svobodno trgovino nevede kot nemški agenti.

— **Republika Chile.** Iz Santiaga de Chile se brzojavno poroča: Ministrstvo je podalo demisijo. Chile je že skoraj osamljena južnoameriška republika, ki je napram centralnim državam ostala doslej nevtralna.

— **Japonska uprava v nemških kolonijah.** Japonska vlada je na nemških otokih v Tihem oceanu, katere so zasedle japonske čete, že uvedla civilno upravo.

Stavka v Idriji.

Iz Idrije nam se poročajo o postanku stavke:

Delavski zastopniki so takoj po shodu naznanili c. kr. rudn. ravnateljstvu in njemu prideljemalem vojaškemu poveljniku, da nastopi v ponedeljek ob 4. uri zjutraj splošna stavka. Popoldne se je takoj vršil posvetovalni razgovor delavskih zastopnikov in rudn. ravnateljstva v prisotnosti vodje c. kr. okrajnega glavarstva iz Logatca, ki je prisostvoval tudi dopoldne shodu. Na tem sestanku se je obljubilo zboljšati aprovizacijo in druge malenkosti ter določilo za v ponedeljek zjutraj ob 8. uri shod, na katerem določi delavstvo samo, če je s koncesijami zadovoljno. V ponedeljek vršeci se shod, katerega se je udeležilo vse delavstvo, pa je bilo soglasno sklenjeno, da se v štrajku vztraja toliko časa, dokler se zahteve v celem obsegu ne vresničijo. Do tega skrajnega boja je delavstvo privedla nezadostna aprovizacija in pa mizerne plače delavcev.

Največ zasluge pri tem ima g. dvorni svetnik Billek, ki že leta in leta zavlačuje redno premikanje delavcev iz nižjih v višje plačilne razrede. Temeljne plače delavcev v Idriji so sedaj najnižje 2.60 K in najvišje 4.70 na dnino. So pa delavci, ki imajo po 30 let službe še vedno v plačilni stopinji 3.20 — 4.— K tako, da v stopnjo 4.50 in 4.70 K nikdar priti ne morejo. Akordni zaslužki delavcev so povprečno 70 h čez temeljne plače, ima torej delavec z 8 glav družine temeljne plače 3.20 K, 70 vin. poviška na akordu je 3.90 in 55 odstotkov doklad, to je vse. Če pa je delavec bolan, tedaj ima samo 60 odst. od svoje temeljne plače na dan, drugega nič. Na primer bolnik s temeljno plačo 3.20 K ima 60 odst. kar znaša 1.92 K bolniščine na dan oziroma 57.60 K na mesec. Kako naj torej živi s tem on in 8 glav družine, če je oče bolan cel mesec ali pa še več. Preuredba teh žalostnih plačilnih razmer so delavci zahtevali že meseca septembra 1917 ter nadaljevali isto celo letošnje leto, toda c. kr. rudn. erar je ostal neizprosen, da bi v to privolil, ampak nasprotno podal je delavstvu na interven-

nih odsekih živahen topniški ogenj, ki je naraščal zlasti ob obeh straneh Somme. Zapadno Antheuilla so se po močni artiljerijski pripravi razvili danes zjutraj ljuti napadi na sovražnika. V gozdu pri Villers Cotterets so se delni francoski napadi izjalovili v našem ognju. V zračnem boju s.a.o sestrelili včeraj 18 sovražnih letal.

Berlin, 9. julija zvečer. Južnovzhodno Novona smo zavrnili francoske napade ter izvršili uspešna krajevna podjetja pri Chateau Thierry.

Zadnje vesti.

Posvetovanje socialno demokratičnega kluba.

Dunaj, 9. julija. Klub socialno demokratičnih poslancev je imel danes sejo. Vršila se je daljša politična debata, v kateri je sklenil klub naslednje: Klubovi zastopniki bodo zahtevali, da se izvrši najprej prvo branje proračunskega provizorija in se odpre debate o nujnih interpelacijah k zunanji in notranji politiki. Dalje zahteva klub, da razpravlja zbornica v posebni debati tudi o vojaških operacijah na južnem bojišču in o vojaškem vprašanju sploh. Predsedstvo kluba je pozvano, da urgira v gosposki zbornici ureditev pravnih zakonov in da interpelira glede prekega sode na Štajerskem. Na vrsto pa morajo priti še naslednje interpelacije: o ustnovitvi komisije za revizijo državne ustave in za izboljšanje odnošajev med narodi, o ravnanju, oskrbi, in izplačevanju moštva, o zopetni uvedbi že odpravljenih vojaških kazni in o vprašanju vjetnikov in internirancev.

Masaryk na potu v Rusijo?

Dunaj, 9. julija. Neka brezzična brzojavka javlja, da odpotuje Masaryk na čelu nekega češko-slovaškega oddelka v Rusijo.

Kriza v Berlinu.

Berlin, 9. julija. Vest, da je cesar sprejel demisijo državnega tajnika Kühlmanna, je v parlamentarnih krogih povzročila veliko presenečenje. Socialni demokrati in tudi druge stranke večine žele pojasniti, je-li se namerava morebiti kaka izprememba glede vzhodnega vprašanja. Vse frakcije so se posvetovale o položaju in zlasti o stališču napram bodočemu državnemu tajniku Hintzeu.

Državni tajnik Kühlmann odstopil.

Berlin, 9. julija. Wolfov urad poroča: prošni državni tajnik dr. pl. Kühlmanna za odstop. Kot njegov naslednik se imenuje dosedanj poslanik v Kristijaniji, pl. Hintze. Končna odločitev pa še ni padla.

Berlin, 9. julija. Državni tajnik Kühlmann je v nemškem glavnem stanu ponudil cesarju svoj odstop, kar je cesar sprejel. Naslednik še ni določen, vendar je gotovo, da se dosedanja politika ne bo izpremenila. Državni kancler ostane na svojem mestu. Morda bo naslednik Kühlmanna admiral Hintze.

Ententa pošlje Rusiji ultimatum.

Ženeva, 9. julija. »Tribuna« poroča, da dozorevajo novi diplomatični načrti entente glede političnega položaja v Rusiji. Aliiranci pošljejo vladi boljševikov ultimatum.

Berlin, 9. julija. Ni dvoma, da sta umor grofa Mirbacha in dogodki na murmanskem obrežju v medsebojni zvezi. Vlada sovjetov, ki hoče ostati nevtralna, je vse potrebno ukrenila. Pričakuje se ultimatum entente.

Dogodki v Rusiji.

Moskva, 9. julija. Moskovski upor je končan. Mestoma so že odstranjene straže. Morilcev grofa Mirbacha še niso prijeli.

Basel, 9. julija. »Morning Post« poroča iz Petrograda: Vlada je izgnala iz Petrograda 86 ententnih državljanov. Protest generalnih konzulatov je ostal brez uspeha.

Ententne čete ob murmanskem obrežju.

Stockholm, 9. julija. Angleži, Francozi in Amerikanci, ki so se izkrcali na murmanskem obrežju, nameravajo korakati proti Petrogradu. Svoj prvi cilj so Angleži že dosegli. Proglasili so Karelijo za neodvisno republiko. Iz Amerike so dospele velike množine živil, katere dele prebivalcem, ki se pridružujejo ententnim četam.

Rotterdam, 9. julija. »Morning Post« poroča: Poveljnik angleških vojnih ladij pred Arhangeljskom je dobil naročilo, da prevzame novo republiko v varstvo Anglije. Ob murmanskem obrežju križari enajst angleških vojnih ladij.

Anglija proti inozemcem.

London, 8. julija. Parlamentarni odsek, ki sestoji iz šestih članov zbornice, je razpravljal o vprašanju inozemcev in predlagal, naj se internirajo vsi moški inozemci sovražnih držav, ki so dosegli 18. leto starosti. Dalje svetuje odsek, naj ukaže vlada pozapreti vse sovražne trgovine tekom treh mesecev.

Sibiriska republika.

Kopenhagen, 9. julija. Sibiriska republika izjavlja, da je prekinila zvezo z moskovsko republiko in sklenila zvezo z Zedinjenimi državami.

Pomnožitev japonske armade.

London, 9. julija. »Times« poročajo iz Tokio: Svet petih maršalov in admiralov je sprejel načrt, tičoč se sodelovanja armade in mornarice, in v bistvu pritrdil pomnožitvi armade za 21 zborov ali 42 divizij.

Aprovizacija.

Meso na zelene izkaznice B štev. 1 do 1400. Stranke z zelenimi izkaznicami B štev. 1 do 1400 prejmejo meso po znižani ceni v četrtek, dne 11. t. m. popoldne, v cerkvi sv. Jožefa. Določen je tale red: od pol 2. do 2. štev. 1 do 200, od 2. do pol 3. štev. 201 do 400, od pol 3. do 3. štev. 401 do 600, od 3. do pol 4. štev. 601 do 800, od pol 4. do 4. štev. 801 do 1000, od 4. do pol 5. štev. 1001 do 1200, od pol 5. do 5. štev. 1201 do 1400.

Meso pri mesarjih. Mesarji bodo oddajali meso jutri v četrtek, dne 11. t. m. Stranke dobe to pot po 10 dkg na osebo, v soboto pa 15 dkg na osebo.

Sveče za V., VI., VII., VIII. in IX. okraj. Stranke V., VI., VII., VIII. in IX. okraja prejmejo sveče na nakazila za mast pri Mühleissu na Dunajski cesti v četrtek, dne 11. t. m. in v petek, dne 12. t. m. Določen je tale red: V. okraj: v četrtek, dne 11. t. m. dopoldne od 8. do 9. štev. 1 do 400, od 9. do 10. štev. 401 do 800, od 10. do 11. štev. 801 do konca. VI. okraj: v četrtek, dne 11. t. m. popoldne od pol 2. do pol 3. štev. 1 do 400, od pol 3. do pol 4. štev. 401 do 800, od pol 4. do pol 5. štev. 801 do 1200, od pol 5. do pol 6. štev. 1201 do konca. VII. okraj: v petek, dne 12. t. m. dopoldne od 8. do 9. štev. 1 do 400, od 9. do 10. štev. 401 do 800, od 10. do 11. štev. 801 do konca. VIII. okraj: v petek, dne 12. t. m. popoldne od 2. do 3. štev. 1 do 400, od 3. do 4. štev. 401 do konca. IX. okraj: v petek, dne 12. t. m. popoldne od 3. do 4. štev. 1 do 400, od 4. do 5. štev. 401 do konca. Stranke do dveh oseb družine dobe pol zavitka sveč za 80 vinarjev, stranke z večjo družino prejmejo po 1 zavitek za 1 K 60 vin.

Razno.

* Statistika beguncev, oropanih sredstev. Meseca aprila je bila izdana statistika beguncev, ki so brez sredstev in ki bivajo po raznih deželah Avstrije: Na Dunaju jih živi 38.772; v ostali Nižji Avstriji 11.749; Gorenja Avstrija jih hrani 12.655; na Štajerskem jih je 18.263, na Koroškem 3397, na Kranjskem 24.282, po primorskih krajih 31.634, na Solnograškem 4489, na Tirolskem 27.444, na Češkem in Moravskem 100.382, v Šleziji 5714, v Galiciji 126.513, v Bu-

kovini 18.157 in v Dalmaciji 213. Po narodnosti jih je: Galiških narodnosti (Poljakov, Ukrajincev in Judov) 65 %, Italijanov 20 %, Slovencev 13 % in Nemcev 0,7 %.

* Sina slavnega socialista Jeana Jauresa, ki je bil na predvečer vojne ustreljen (30. VII. 1914.) poročnika pogrešajo od 3. junija t. l.

* Kako visoko se more povzpeti človek z letalnim strojem. Glavna ovira, zakaj ne more človek v nedogled, brezmeine, sinje visočine, je ta, ker vsebujejo visoke atmosfere premalo kisika, s katerim se hranijo pljuča, ki vdihavajo zrak. Avijatičarji si pomagajo sicer s tem, da se opremijo z nekakšno kisikovo bombo, ki jih preskrbuje s kisikom. Toda tudi to pomožno sredstvo ne more služiti dolgo, ker se kisik v bombi vsled letalčevega dihanja onečisti z vodenimi hlapi in ogljikovo kislino. Vendar bi bilo možno doseči z uporabo vseh pomožnih sredstev letalcu višino 14.300 metrov. Mnogokrat izproženo vprašanje, ali bi se mogel človek z lastno močjo povzpeti v zrak, mora zadobiti nikalen odgovor, ako pomislimo, da ima normalen človek le dve konjski sili, dočim bi potrebovalo 70 kilogramov težko telo najmanj 4,5 konjskih sil, da bi se moglo dvigniti od tal.

* Vse se spreminja... Ruski časopisi so nedavno poročali, da je bivši vojni minister Suchomlinov vratar v petrograškem kinu. Sedaj pa poročajo, da hodi general Brusilov, katerega so amputirali, ko je bil pri vstaji v Moskvi ranjen ter so ga nato od njegovih vojaških častih degredirali, po petrograških ulicah napol blazen kot berač... Revez je... Vendar so že stari Grki pravili: »Panta rei« — vse se vrti — vse spreminja...

* Angleška vlada je prepovedala nabirati srebrne novce. Zapretili so z velikimi kaznimi.

Izdajatelj in odgovorni urednik

Josip Petejan.

Tisk »Učiteljske tiskarne« v Ljubljani.

GORICA - F. Batjel - LJUBLJANA -
Stalna ulica 2-4 Stari trg št. 28.

Trgovina in mehanična delavnica.

Moška in ženska dvokolesa.

Se s staro prevmatiko

šivalni in pisalni stroji, gramofoni, električne žepne svetilke. Najboljše baterije.

Posebno nizka cena za preprodajalce.

Največja slovenska hranilnica!
MESTNA HRANILNICA LJUBLJANSKA
Ljubljana, Prešernova ulica št. 3.

je imela vlog koncem leta 1917 K 66,800.000.—
hipotečnih in občinskih posojil „ 27,000.000.—
rezervnega zaklada „ 2,000.000.—

Sprejema vloge vsak delavnik in jih obrestuje najvišje po

===== 4% =====

večje in nestalne vloge pa po dogovoru.

Hranilnica je pupilarno varna in stoji pod kontrolo
c. kr. deželne vlade.

Za varčevanje ima vpeljane lične domače hranilnike.

Posoja na zemljišča in poslopja na Kranjskem proti 5%,
izven Kranjske pa proti 5 1/4% obrestim in proti najmanj 1%
oziroma 3/4% odplačevanju na dolg.

V podpiranje trgovcev in obrtnikov ima ustanovljeno
Kreditno društvo.